

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců Mgr. Gabriely Bašné a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **L. K.**, zastoupeného Mgr. Ladislavem Preclíkem, advokátem se sídlem Velké náměstí 135/19, Hradec Králové, proti žalované: **Vězeňská služba ČR, Věznice Valdice**, se sídlem nám. Míru 55, Valdice, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalované, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 4. 2018, č. j. 31 A 1/2017 – 49,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 4. 2018, č. j. 31 A 1/2017 – 49, **se** ve výrocích I. a II. **ruší**.
- II.** Žaloba na ochranu před nezákonným zásahem žalované **se odmítá**.
- III.** Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- IV.** Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Ladislavu Preclíkovi, advokátovi se sídlem Velké náměstí 135/19, Hradec Králové **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v řízení o kasační stížnosti ve výši 4114 Kč Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce je ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Valdice. Ředitel věznice vydal dne 12. 5. 2017 rozhodnutí, jímž uložil P. K. (spoluvězni žalobce) povinnost uhradit neuhrazené náklady výkonu trestu odnětí svobody za období 4 – 2017 v částce 1500 Kč, a to do 30 dnů od nabytí právní moci daného rozhodnutí. Než rozhodnutí nabylo právní moci a stalo se vykonatelným, byla srážka z přijatých peněz ve prospěch žalované provedena. Žalovaná však tímto postupem strhla z účtu P. K. peníze, které měly být postiženy výkonem rozhodnutí ve prospěch žalobce, a to na základě usnesení Okresního soudu v Karviné – pobočka v Havířově ze dne 22. 7. 2015, č. j. 128 E 64/2015 – 34.

[2] Žalobce se u Krajského soudu v Hradci Králové domáhal ochrany před výše specifikovaným nezákonným zásahem žalované vůči jeho spoluvězni (tj. nikoliv vůči žalobci).

[3] Rozsudkem ze dne 26. 4. 2018, č. j. 31 A 1/2017 – 49, Krajský soud v Hradci Králové zamítl žalobu na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného správního orgánu, doručenou soudu dne 17. 5. 2017. Žaloba byla zamítnuta pro nedůvodnost dle § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), neboť nesměruje proti úkonu, který by byl učiněn přímo vůči žalobci, ani se nejedná o úkon, v jehož důsledku by bylo přímo zasazeno do žalobcových práv a právem chráněných zájmů.

[4] Krajský soud v odůvodnění rozsudku poukázal na to, že mezi účastníky není sporu o skutkovém stavu věci. Žalobce žalobou napadal toliko postup zvolený žalovanou při provádění srážek peněžitých prostředků P. K. na jeho účtu vedeném žalovanou, tj. že ve stejný den 12. 5. 2017 došlo jak k vydání rozhodnutí ředitele věznice dle § 35 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“), o povinnosti uhradit náklady výkonu trestu odnětí svobody, tak zároveň k provedení této srážky.

[5] Krajský soud dospěl k názoru, že žalobcem tvrzený zásah se týkal primárně práv P. K. a srážky provedené žalovanou z jeho finančních prostředků. Dovodil tak nesplnění jedné ze základních podmínek pro poskytnutí ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu, a žalobcem tvrzený zásah označil za nezpůsobilý zasáhnout do jeho veřejných subjektivních práv přímo, jak požaduje zákon.

II. Kasační stížnost a vyjádření k ní

[6] Žalobce (stěžovatel) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. a navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a vrátil věc krajskému soudu k dalšímu řízení.

[7] Stěžovatel nejprve upozornil na nesprávnou formu rozhodnutí krajského soudu. Měl-li totiž krajský soud zato, že žalobci nespědí ve věci aktivní legitimace, bylo třeba žalobu usnesením odmítnout. Následně se stěžovatel mohl podle § 82 odst. 3 ve spojení s § 315 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, domáhat vydání bezdůvodného obohacení u soudu projednávajícího věci v občanském soudním řízení.

[8] Stěžovatel je však přesvědčen, že aktivně legitimován ve věci je. Žalovaná totiž provedla předčasně, bez exekučního příkazu, srážky z účtu P. K. ve svůj prospěch, ač tyto peněžní prostředky měly náležet stěžovateli. Tímto nezákonným postupem žalovaná předběhla v pořadí stěžovatele při vyplacení pohledávky, čímž jej přímo zkrátila na jeho právu na vyplacení pohledávky, což mu zaručuje pořadí pohledávky. Zdůraznil, že žalovaná ani nevyčkala nabytí právní moci svého rozhodnutí, když srážka byla provedena před uplynutím 30 denní lhůty, jež byla v rozhodnutí žalované stanovena pro dobrovolné splnění uložené povinnosti.

[9] Stěžovatel nesouhlasil ani s právním názorem krajského soudu, že pouze P. K. (dlužník) může u poddlužníka (žalované) napadat pořadí vyplacení pohledávek. Byl přesvědčen, že pořadí vyplacených pohledávek může napadnout i oprávněný (stěžovatel) proti poddlužníkovi (žalované).

[10] V podání ze dne 21. 2. 2019 stěžovatel ocitoval body [18] a [19] rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 1. 2018, č. j. 1 As 202/2018 – 33, a dovodil z nich, že polovina přijatých peněz povinného P. K. je jeho vlastnictvím, i když se peníze nacházejí na účtu povinného zřízeném a vedeném věznicí. Tudíž stěžovatel v postavení vlastníka je oprávněn podat zásahovou žalobu proti žalované, jelikož žalovaná tím, že peníze nepřevedla na účet stěžovatele, nespravovala řádně jeho finanční prostředky nacházející se na účtu povinného.

pokračování

[11] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhla kasační stížnost zamítnout. Uvedla, že při rozúčtování peněz doručených do věznice ve prospěch P. K. postupovala v souladu s právními předpisy. Konkrétně odkázala na § 25 odst. 1 věta první, odst. 4, § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody ve spojení s § 5 odst. 1 a § 18 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 43/2010 o postupu při rozúčtování odměn osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody a v ústavu zabezpečovací detence zaměstnány, o úhradě nákladů spojených s výkonem vazby a trestu odnětí svobody a o evidenci finančních prostředků obviněných a odsouzených, dále ve spojení s § 8 odst. 2, 4 a § 9 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměn osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměn těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, a stěžovatel je řádně zastoupen. Poté přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu kasační stížností uplatněných důvodů a vad, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že napadený rozsudek krajského soudu nemůže obstát, byť z jiných důvodů, než uváděl stěžovatel v kasační stížnosti.

[13] Podle § 82 s. ř. s. „*Každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen „zásah“) správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.*“

[14] Předně Nejvyšší správní soud odkazuje na ustálenou a bohatou judikaturu týkající se posuzování nezákonných zásahů, zejména na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Aps 1/2005 - 65, v němž bylo stanoveno pět podmínek pro určení, zdali se jedná o nezákonný zásah: 1) žalobce musí být přímo zkrácen na svých právech; 2) nezákonným; 3) zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu; 4) která nejsou rozhodnutím; a 5) byla zaměřena přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu zasaženo.

[15] Již na základě shodných žalobních i kasačních tvrzení stěžovatele je zřejmé, že jím sporované jednání žalované; tj. provedení předčasné srážky peněz z účtu P. K. ve prospěch žalované na základě jejího rozhodnutí ze dne 12. 5. 2017; nespĺňuje hned podmínku 1) pro určení existence nezákonného zásahu, neboť provedením srážky z účtu P. K. nebyl na svých právech přímo zkrácen stěžovatel, nýbrž P. K. Úkon žalované, byť předčasný, se tedy stěžovatele nikterak netýkal; stěžovatel nebyl ani jeho adresátem, ani mu z něj nevznikla žádná povinnost. Z uvedeného je pak nepochybné, že stěžovatelem tvrzený zásah (jako celek) nespĺňuje ani výše uvedenou podmínku 5), jelikož úkon žalované nebyl zaměřen přímo vůči němu, ale jen vůči P. K., ten měl vůči žalované neuhrazenou pohledávku, kterou si žalovaná na něm srážkou z účtu vymohla. Tedy v dané věci stěžovatelem tvrzené jednání žalované nemůže být z povahy věci nezákonným zásahem vůči stěžovateli.

[16] Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatel na soudy podal vícero zásahových žalob, jimiž se domáhá zjednání nápravy v postupu žalované při provádění srážek z přijatých peněz pro úhradu nákladů výkonu trestu odnětí svobody. Konkrétně Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 10. 1. 2018, č. j. 1 As 202/2018 – 33, řešil skutkově obdobnou věc, která se lišila toliko v časovém určení doby, po kterou byly stěžovateli nesprávně vypláceny peníze z žalovanou provedených srážek z přijatých peněz pro úhradu nákladů výkonu trestu. Nejvyšší správní soud nemá důvod se od závěrů zde obsažených odchýlit a odkazuje zejména na body [18] a [19] rozhodnutí, kde je uvedeno následující: „[18] *Argumentaci stěžovatele přednesenou v kasační stížnosti, že ho jakožto věřitele stěžovatelova spoluvězně žalovaná (rovněž jako věřitelka) provedením srážky*

fakticky předběhla v pořadí pohledávek, a tudíž se ho zásah přímo dotýká, je třeba odmítnout. Ze zákona o výkonu trestu odnětí svobody a prováděcích předpisů vyplývá, že žalovaná vystupuje (vůči stěžovatelovu spoluvězni) toliko jako správkyně peněžních prostředků jejich vlastníka v průběhu trestu odnětí svobody (viz rozsudky ze dne 22. 11. 2018, č. j. 1 As 200/2018 - 26, a ze dne 5. 12. 2018, č. j. 1 As 201/2018 - 23). Jedná se o činnost ve vztahu k vlastníku finančních prostředků, která musí být vykonávána s ohledem na jeho oprávněné zájmy, nikoliv v přímém vztahu k případným věřitelům. Žádný z věřitelů vlastníka těchto finančních prostředků tak nemá oprávnění podat vůči žalované zásahovou žalobu, neboť k nim nemá vězňice jako správkyně majetku žádný vztah. [19] Žalovaný zásah z pohledu veřejnoprávního nesměřuje vůči stěžovateli. Pouze vlastníci finančních prostředků by si mohl podat zásahovou žalobu směřující proti žalované s argumentací, že jeho prostředky nebyly spravovány v souladu se zákonem.“

[17] Stěžovatel poté, co se seznámil s rozhodnutím Nejvyššího správního soudu citovaným v předcházejícím bodě tohoto rozsudku, na jeho základě dovedl svou aktivní legitimaci ve věci od svého věřitelského postavení. Stěžovatel totiž vykonstruoval teorii, že je vlastníkem poloviny přijatých peněz na účet povinného P. K. a žalovaná předčasně provedenou srážkou tak řádně nespravovala „jeho“ finanční prostředky na účtu P. K.

[18] Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatel ve snaze být úspěšný v řízení si předmětný rozsudek vykládá ryze subjektivně a ve svůj prospěch vytrhává jednotlivé pojmy a slovní spojení z kontextu. Nejvyšší správní soud nikde neuvědíl ničeho o „vlastnickém právu“ stěžovatele, byť v postavení věřitele, vůči peněžním prostředkům, které přijdou na účet povinného. Naopak zdůraznil, že vlastníkem finančních prostředků na účtu je P. K., a nikoli stěžovatel.

[19] Podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. „Nestanoví-li tento zákon jinak, soud usnesením odmítne návrh, jestliže návrh byl podán osobou k tomu zjevně neoprávněnou.“

[20] Krajský soud žalobu ve věci zamítl, jelikož shledal nesplnění jedné ze základních podmínek pro poskytnutí ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu. V dané věci však mělo dojít k odmítnutí návrhu dle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. pro nedostatek aktivní legitimace, nikoliv k jeho zamítnutí.

[21] Je pravdou, že podle dřívější judikatury platilo, že „posouzení, zda úkon správního orgánu může být pojmově nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením ve smyslu § 82 s. ř. s., je otázkou důvodnosti žaloby (součástí rozhodnutí ve věci samé), nikoli otázkou existence podmínek řízení dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.“ (usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 12. 2008, č. j. 8 Aps 6/2007 - 247, č. 1773/2009 Sb. NSS). Tyto závěry však byly judikaturou překonány. V rozsudku ze dne 21. 11. 2017, č. j. 7 As 155/2015 - 160, č. 3687/2018 Sb. NSS, rozšířený senát upřesnil, že chybí-li podmínka řízení spočívající v přípustitelném (plausibilním) tvrzení nezákonného zásahu, je třeba takovou žalobu odmítnout. Tento rozsudek byl sice následně zrušen nálezem Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 635/18, avšak z důvodů nevztahujících se k citovanému závěru. Ten se naopak stal základem navazující judikatury Nejvyššího správního soudu i krajských soudů ve správním soudnictví (např. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 6. 2018, č. j. 9 A 17/2018 - 48, a rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 6. 2018, č. j. 5 Afs 7/2018 - 39, a ze dne 23. 5. 2018, č. j. 6 Afs 8/2018 - 37, č. 3757/2018 Sb. NSS).

[22] Nejvyšší správní soud uzavírá, že k meritornímu přezkumu tvrzeného zkrácení na žalobcových právech lze přistoupit, pokud je takové zkrácení na žalobcových právech myslitelné (alespoň hypoteticky možné). V nyní projednávané věci tomu tak není, neboť tvrzený zásah žalované směřuje pouze do práv P. K. jakožto vlastníka finančních prostředků spravovaných žalovanou. Žaloba tudíž měla být krajským soudem odmítnuta pro nedostatek podmínek řízení, a nikoliv meritorně zamítnuta.

pokračování

[23] V případech, kdy došlo k meritornímu zamítnutí žaloby krajským soudem, ačkoliv nebyly splněny podmínky řízení, zákon umožňuje, aby sám Nejvyšší správní soud spolu se zrušením rozsudku žalobu odmítl: „*Jestliže již v řízení před krajským soudem byly důvody pro zastavení řízení, odmítnutí návrhu nebo postoupení věci, rozhodne o tom současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu Nejvyšší správní soud*“ (podle § 110 odst. 1 s. ř. s.).

IV. Závěr a náklady řízení

[24] Ze shora uvedeného důvodu Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil ve výrocích II. a III. Jelikož již v řízení před krajským soudem byly pro tento postup důvody (§ 110 odst. 1 věta první za středníkem s. ř. s.), odmítl žalobu na ochranu před nezákonným zásahem žalované podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

[25] Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. platí, že zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a rozhodl-li současně o odmítnutí návrhu, rozhodne i o nákladech řízení, které předcházely zrušenému rozhodnutí krajského soudu.

[26] Nejvyšší správní soud tedy rozhodl o nákladech řízení podle § 60 odst. 3 s. ř. s., jelikož byla žaloba odmítnuta, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

[27] Krajský soud usnesením ze dne 4. 10. 2017, č. j. 31 A 1/2017 – 25, ustanovil žalobci k ochraně jeho práv v předmětném soudním řízení zástupce, advokáta Mgr. Ladislava Preclíka. Nejvyšší správní soud svým rozhodnutím nezrušil výrok III. rozsudku krajského soudu, jímž byla ustanovenému zástupci přiznána odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů za řízení před krajským soudem. Proto Nejvyšší správní soud ve smyslu § 110 odst. 3 ve spojení s § 120 a § 35 odst. 9 s. ř. s. rozhodl jen o odměně ustanoveného zástupce za řízení o kasační stížnosti. Ustanovenému zástupci stěžovatele tak Nejvyšší správní soud přiznal odměnu za jeden úkon právní služby (podání kasační stížnosti) a 300 Kč jako paušální náhradu hotových výdajů v souladu s § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. d) a § 13 odst. 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), tedy částku 3400 Kč. Ustanovený zástupce stěžovatele je plátcem daně z přidané hodnoty, odměna a náhrada hotových výdajů se tak zvyšuje o částku odpovídající dani, kterou je zástupce povinen z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, tj. na náhradě na dani z přidané hodnoty mu přísluší částka 714 Kč. Ustanovenému advokátovi tak náleží za kasační řízení celková částka ve výši 4114 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě třiceti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. března 2019

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu